

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az uniós ipari tevékenységek visszahelyezése az újraiparosítás keretében

(2014/C 311/03)

Előadó: **Edgardo Maria IOZIA**

Társelőadó: **José Custódio LEIRIÃO**

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. szeptember 19-én az eljárási szabályzat 29. cikkének (2) bekezdése alapján úgy határozott, hogy saját kezdeményezésű véleményét dolgoz ki a következő tárgyban:

Az uniós ipari tevékenységek visszahelyezése az újraiparosítás keretében.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága 2014. április 8-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2014. április 29-én és 30-án tartott, 498. plenáris ülésén (az április 29-i ülésnapon) 139 szavazattal, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy az EU gazdasági hanyatlásának megállításához újból fel kell lendíteni az ipart és főként a feldolgozóipart, amely a termelés szerkezet súlypontja. Ennek a saját kezdeményezésű véleménynek az a célja, hogy olyan eszközöket határozzon meg, amelyek hasznosak lehetnek az Európai Unió újraiparosítását célzó európai bizottsági kezdeményezés támogatásához, amelynek keretébe tartozik a tevékenységüket máshova áthelyezett cégek visszatelepítésének témája. Az Európai Bizottság szintén vizsgálatokat kezdett a visszatelepítés tárgy körében. Az EGSZB üdvözlöi, hogy e vélemény kidolgozásával párhuzamosan az Eurofound megbízást kapott az ahhoz szükséges adatok összegyűjtésére, hogy felmérhető legyen a visszatelepülés jelenségének kiterjedtsége és a lehetséges megoldások.

1.2 Az EGSZB támogatja Antonio Tajani európai bizottsági alelnöknek azt a tervét, hogy dolgozzák ki az EU újraiparosításának a politikáját, az ipar által az európai GDP előállításában képviselt részarányt a mostani 15,1 %-ról legalább 20 %-ra emelve, és a tervnek az alábbi célkitűzéssel való kibővítését javasolja: „Európai szociális paktum az új fenntartható és versenyképes iparért”. Az Európai Bizottság közelmúltbeli közleményében⁽¹⁾ meghatározott néhány prioritást, például az alábbiakat:

- az ipar és általában az európai gazdaság versenyképességének növelése érdekében nagyobb figyelmet kell fordítani az ipar versenyképességének *támogatására* más területeken, különös tekintettel a vállalati szolgáltatások termelékenységére;
- a szükséges infrastruktúrák fejlesztésével maximalizálni kell a belső piacon rejlő potenciált, stabil és leegyszerűsített jogszabályi keretet nyújtva;
- az innovációt, a készségeket és a vállalkozói szellemet támogató nemzeti és uniós eszközökkel szinergiában határozottan meg kell valósítani a regionális fejlesztés eszközeit.

1.3 Az EGSZB ajánlásaiban kéri az Európai Uniót, hogy dolgozzon ki cselekvési tervet ezekről a kérdésekről, és az alábbiakat kéri:

- politikák kidolgozása az innováció és a termelékenység ösztönzésére a versenyelőny megteremtése érdekében;
- új banki eszközök meghatározása a finanszírozási forrásokhoz való hozzájutás megkönnyítésére és a szükséges beruházások felgyorsítására;

⁽¹⁾ COM(2014) 14 final.

- olyan intézkedések támogatása, amelyek az európai feldolgozóipari ágazatoknak az értéklánc valamennyi szakaszában való részvételét biztosítják;
- az újraiparosítást és az ipari tevékenységek visszatelepítését olyan fenntartható európai iparpolitikába kellene beépíteni, amely a beruházásokra, a technológiákra, a vállalkozásokra, az oktatásra, az innovációra, a kutatásra, az energiaárakra, az infrastruktúrákra, a kereskedelemre stb. összpontosít;
- koherens, állandó és biztos szabályozás bevezetése;
- a belső piac hatékony működésének biztosítása;
- az európai ipar versenyképességi és beruházási ciklusaival összhangban lévő környezetvédelmi szabályozás kidolgozása;
- az infrastruktúrák korszerűsítése;
- a vállalkozások pénzügyi szükségleteinek finanszírozása;
- az európai energiapolitika támogatása;
- képzettséget igénylő álláshelyek biztosítása az európai piacon;
- a feldolgozóipar kapacitás- és kompetenciabeli hiányosságai elleni fellépés.
- a humán erőforrások kezelésére szolgáló hatékony rendszer kidolgozása, amely ösztönzi a szakmai aktivitást és kompetenciákat, valamint az innovációt, és főként az olyan civil társadalmi szereplők kreatív potenciálját aknázza ki, mint pl. a tudományos és mérnöki területen dolgozó tisztviselőket egyesítő nemzeti és európai szervezetek.

A tagállamoktól a következőket kéri:

- új ipari körzetek és létesítmények létrehozása, illetve azon körzetek és létesítmények technológiailag korszerű módon való megújítása, amelyek a feldolgozóipar kitelepülése miatt korlátozták a tevékenységüket;
- a termelési eszközök és folyamatok korszerűsítése vagy megújítása, hogy ezek összhangban legyenek a fenntartható fejlesztési politika új követelményeivel;
- kiegyensúlyozottabb és állandóbb adórendszer bevezetése a hazai fogyasztás ösztönzésére és a közvetlen külföldi beruházások vonzása céljából;
- szakosodott információs központok kialakítása az áttelepítési és visszatelepítési folyamatokról való tájékoztatás érdekében.

1.4 Az EGSZB rendkívül fontosnak tartja, hogy az iparpolitika integrált legyen, egyértelműbb célkitűzései legyenek európai, tagállami, regionális és helyi szinten, és képes legyen valamennyi *(csúcstechnológiai és egyéb)* gyáripari ágazatba beruházásokat vonzani. E politikáknak a kutatási, innovációs és fejlesztési tevékenységeket egyaránt magában foglaló, átfogó értéklánra kellene összpontosulniuk.

1.5 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy Európa újraiparosítására feltétlenül ambiciózus, ugyanakkor a 2020-as határidőig megvalósítható, realisztikus célokot kell kitűzni. A kihelyezett termelőtevékenységek visszatelepítésének kedvező politikák hozzájárulhatnak a javasolt célok eléréséhez.

1.6 A termelés Kínából a nyugati területekre történő visszahelyezése hajtóerőinek a következőket tekinthetjük:

- az előrejelzéseknél magasabb offshore-költségek;
- a termelékenység növekedése, a költségek csökkenése és a kapacitás javulása, amelyet számos nyugati országbeli nemzeti vállalkozás a folyamatos fejlesztési programok követésével ért el;
- a termelés és a tervezés lokalizálásának vágya a jobb nemzeti szintű együttműködés érdekében;

- a termékek növekvő összetettsége és a csomagolások megváltoztatásának szükségessége a vásárlók preferenciáinak kielégítésére;
- az energiaköltségek csökkenése az Egyesült Államokban;
- a növekedést célzó határozottabb kormányzati kezdeményezések az Egyesült Államokban;
- a túltermelés szükségessége a konténerek megtöltése miatt;
- késedelmes termékszállítás a bizonytalan kézbesítés, az egyenetlen minőség és a vámeljáráások miatt;
- a szállítási költségek növekedése a félig üres hajók miatt;
- nagy készletek a tranzitban lévő áruk, a ciklusok, a biztonsági készletek, a bizonytalan kézbesítési idők és a minőségellenőrzések miatt;
- a rendkívüli költségek növekedése;
- a helyi forrásokhoz képest sokkal nagyobb hiányosságok; további anyag- és toleranciaellenőrzések; elégedetlenebb vásárlók;
- a fogadó ország és a származási ország költségei közötti eltérések csökkenése (a munkaerő és a szállítás költségei);
- működési tényezők, például: a működési rugalmasság csökkenése, rendelések, a teljesítés helyére vonatkozó merevség, büntetések a késedelmet szenvedő megrendelések miatt;
- a megrendeléseknek el kell érniük egy minimális nagyságot a konténerek mérete miatt;
- korlátozott válasz a vásárlók igényeire a gyártási hely és a fejlesztési központok közötti fizikai távolság miatt;
- termelés és kézbesítés, a termék élettartamára gyakorolt hatás;
- az ellátási lánc megnövekedett koordinációs költségei;
- minőségi problémák (a termék silány minősége);
- a kompetenciák hozzáférhetősége (a jól felkészült technikusok és kvalifikált dolgozók hiánya a fogadó országban);
- magas munkanélküliségi arány a származási országban;
- az árfolyamhoz kötődő kockázatok;

1.7 A gyáripari ágazatok csak akkor lehetnek versenyképesek a mai piacokon, ha folyamatos és rugalmas beszállításra támaszkodhatnak. A termelés visszahelyezése az egyik út, amelyet a vállalatok követhetnek a fenti igény kielégítésére. Az EGSZB szerint a tevékenységük európai visszatelepítése és/vagy kiterjesztése mellett döntő gyáripari cégeket támogató legfontosabb politikák kedvező környezetet alakítanak ki a beruházó vállalatok számára, szakmai ismereteket és versenyképes energiaköltségeket biztosítanak, továbbá gondoskodnak a finanszírozási forrásokhoz és a piacokhoz való hozzáféréstől.

1.8 Az Európai Bizottság kiemelte, hogy „2008 és 2012 között az uniós kiskereskedelmi villamosenergia-árak átlagosan évi 3,5 %-kal növekedtek, a gázárak pedig 1 %-kal. Ennek eredményeképpen az uniós ipari villamosenergia-árak a Nemzetközi Energia Ügynökség adatai szerint kétszer magasabbak az egyesült államokbeli és az oroszországi áraknál, és 20 %-kal meghaladják a kínai árakat ⁽²⁾. A gáz esetében még nagyobb az áreltérés: az uniós gáz háromszor-négyszer olyan drága az uniós ipar számára, mint az egyesült államokbeli, oroszországi és indiai versenytársak számára elérhető gáz, 12 %-kal drágább, mint Kínában, de még mindig olcsóbb, mint Japánban. Az ipari felhasználók által ténylegesen kifizetett árak azonban tagállamról tagállamra változnak.” ⁽³⁾

1.9 Az EGSZB, amely részletesen foglalkozott a nagy energiafogyasztású iparágak Európán belüli helyzetével, ⁽⁴⁾ és egy sor intézkedést javasolt, illetve ajánlást fogalmazott meg Európán belüli fennmaradásuk lehetővé tétele érdekében, ezt az alkalmat is megragadja, hogy felszólítsa az európai intézményeket: alakítsanak ki közös energiapolitikát, és foglalkozzanak az olyan versenyképességi tényezőkkel, mint a tőke és az energia. Arra kéri a szociális partnereket, hogy erősítsék meg együttműködésüket egy olyan fejlesztési paktum keretében, amely figyelembe veszi az európai szociális modell sajátosságait, biztosítja annak védelmét, és szavatolja Lisszaboni Szerződés célkitűzéseinek megvalósítását a szociális piacgazdaság jegyében.

1.10 A szakpolitikák közti összhang jelentős következményekkel jár. Először is azt jelenti, hogy a jövőbeli fejlődés az alacsony széndioxid-kibocsátású gazdaság felé való átmenetben rejlik, ez pedig összhangot igényel a kutatás, a szabályozás és a támogatási programok terén. A második következmény a társadalmilag fenntartható fejlődésre és így a versenyképesség és a foglalkoztatás közti kapcsolatra vonatkozik, vagyis arra, hogy magas képzettségi szintű és inkluzív álláshely biztosítandó mindenki számára, ami minőségi fejlődést képes előidézni és ezáltal a versenyképességgel kapcsolatos értéktöbbletet teremt.

1.11 Az EGSZB úgy véli, hogy a vállalkozások és a bankok közti jobb kapcsolat, ha a reálgazdaságra fókuszálnak, kedvező szinergiákhoz vezethet, és általa kiaknázzhatóak lennének a külső piacokon való jelenlétükből eredő versenyelőnyök.

1.12 Az európai cégeknek mindenekelőtt az innovációra, a minőségre és a megbízhatóságra, valamint termékeik hatékonyságára és funkcionalitására kellene összpontosítaniuk. Meg kell határozniuk ökológiai lábnyomukat, és termelőfolyamataikat a vállalati társadalmi felelősségvállalásra kell alapozniuk. A cégek versenyképességének biztosítása érdekében azonban ugyanilyen fontos, hogy kontroll alatt tartsák a költségtényezőket – különösen a bér- és energiaköltségeket –, és meghozzák az ehhez szükséges intézkedéseket.

1.13 Termelési rendszereink, infrastruktúránk és gazdaságaink fenntarthatóvá válása és a demográfiai változásokhoz való alkalmazkodása, az új nemzedékek képzése és az európai munkaerőnek a nemzetközi munkamegosztáshoz való igazodása mind óriási beruházásokat igényel ahhoz, hogy európai szinten koherens és koordinált módon valósulhasson meg.

1.14 A széles és változatos európai feldolgozóipari bázis megtartása fontos az olyan képességek megőrzéséhez, amelyek ha egyszer elvesznek, nehezen fejleszthetők ki újra. Tágasabb összefüggésben, egyes iparágakban bizonyos feldolgozóipari kompetenciák jelentősen elősegíthetnék az új termékek kifejlesztését.

1.15 Megerősítendő és megőrzendő az európai kapacitás a kutatás és az innováció terén, amely fenntartható, tartós és folyamatos fejlődést biztosít, ehhez pedig intelligens, hatékony és eredményes szabályozás szükséges a lehető legjobb feltételek biztosítása, a technológiai vezető szerep fenntartása, magas színvonalú kutatás-fejlesztési és gyáripari álláshelyek létrehozása, valamint a biztonság és a fenntarthatóság előmozdítása érdekében ⁽⁵⁾.

A tevékenységük áthelyezését fontolgató cégeknek tudniuk kellene, hogy pontosan mit keresnek, és hogy az EU területén hogyan érhetik el céljaikat. Megbízható adatokra, információkra és tanácsokra van szükségük ahhoz, hogy mérleghessék az előnyöket-hátrányokat, a valós költségekkel együtt. Az EU és a tagállamok jelentős országokban működő képviselőiteinek, továbbá a helyi és regionális önkormányzatoknak fokozniuk kellene az általuk nyújtott támogatást. Így meg lehetne vizsgálni, hogy a szóban forgó cél elérhető lenne-e az Unión belül.

⁽²⁾ Ezeket az árakat nem korrigálják minőségi eltérések, mivel az EU-ban megbízhatóbb a villamosenergia-szolgáltatás, és kevesebb az áramszünet, mint az említett országokban.

⁽³⁾ COM(2014) 14 final.

⁽⁴⁾ http://dm.eesc.europa.eu/eesc/2011/_layouts/download.aspx?SourceURL=10001999/1857/ces1857-2011_ac/ces1857-2011_ac_hu.doc

⁽⁵⁾ INT/451 – Kutatás és fejlesztés: a versenyképesség támogatása. HL C 277., 2009.11.17., 1. o.

1.16 A visszatelepítésre ösztönző főbb tényezőket a 1.6. pont ismerteti.

1.17 Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság felveszi a visszatelepítési folyamatot az iparpolitika napirendjére az ipari tevékenység felgyorsításának, az új álláshelyek létrehozásának és a feldolgozóipar Európa jövőbeli motorjává válásának tényezőjeként. A közelmúltban a Eurofound-dal kötött egyezmény a helyes irányba tett első kis lépésként értelmezhető.

2. Bevezetés

2.1 „Többé nem engedhetjük, hogy az iparunk elhagyja Európát. Mutatóink teljesen egyértelműek: az európai ipar képes a növekedés előmozdítására és a munkahelyteremtésre. Mára megteremtettük Európa fenntartható újraiparosításának, az új technológiák terén megkívánt beruházások fokozásának, valamint a bizalom légköre és a vállalkozói szellem helyreállításának a feltételeit. Együttműködve és a bizalmat visszaszerezve újra haza tudjuk telepíteni az ipart Európába.”⁽⁶⁾

2.2 Az elmúlt években a gyáripari tevékenység Európából harmadik országokba való fokozatos áthelyeződésének és az ipar lépésről lépésre történő megszűnésének lehettünk tanúi, aminek következtében az ágazatnak az európai GDP-hez történő hozzájárulása néhány év alatt 20 %-ról 15 %-ra csökkent. Az EU gyáriparában 2008 óta 3,5 millió álláshely szűnt meg.

2.3 Az offshoring, vagyis az arra irányuló döntés, hogy a termelést idegen országokba helyezték át, a hetvenes évektől kezdve az egyik legelterjedtebb stratégiát jelenti a főbb nyugati iparosodott országok gyáripari cégei számára. Az ilyen vezetési döntéseket gyakran kíséri a gyáripari tevékenység kiszervezése (az ún. *outsourcing*), amely elősegíti olyan gazdasági jelenségek kialakulását, mint a *Global factory*, az *International supply chain* és a *Global commodity chains* (ez utóbbiakat később *Global value chains*-nek hívták).⁽⁷⁾

2.4 Az a folyamat, amelynek során a „vagyonai eszközök áthelyeződnek” az OECD-országokból a nagy és népes, közepes jövedelmű országokba, nagyrészt Kína és India felé megy végbe, de más országok is részt vesznek benne, így Brazília és Dél-Afrika. Az Egyesült Államokat és uniós országokat (Németország, Olaszország, Franciaország, Egyesült Királyság, Spanyolország és Hollandia) is magában foglaló, 20 legjelentősebb termelőországban igen nagy mértékben visszaesett a gyáripari tevékenység 1990 óta. Az USA-ban 1987 óta 21 %-kal, kevesebb mint 11 %-ra esett vissza a gyáripari, magántulajdonos általi foglalkoztatás aránya.⁽⁸⁾

2.5 „Az euróövezet országainak válságellenes politikáit felül kell vizsgálni, mivel esetleg tovább bonyolíthatják a helyzetet”. „Ha a jelenlegi válság oka az euróövezet gazdaságai közti növekvő különbségekben rejlik, akkor ki kell igazítanunk a megszorítási politikánkat. E politika egyedül nem oldhatja meg az európai versenyképesség hiányának a problémáját, sőt, súlyosbíthatja a helyzetet.”⁽⁹⁾

2.6 A gazdasági válság és az államadósság fennmaradása néhány erősen gyáripari jellegű országban a másodlagos ipari tevékenységek csökkenését idézte elő. Az energia magas költsége csökkentette a beruházási kedvet és egyes esetekben a tevékenység áthelyezéséhez vezetett, különösen a nagy energiaigényű szektorokban (például az acélgyártásban).

⁽⁶⁾ *Industrial revolution brings industry back to Europe*, 2012. december 10. – Tajani biztos.

⁽⁷⁾ A „Centro Europa Ricerche” intézet jelentése a nemzetközivé válás témájában, 3/2013. szám, 57. o.

⁽⁸⁾ *The Mechanics Behind Manufacturing Job Losses*, William T. Gavin – Economic Synopses, 2013, 20. sz.

⁽⁹⁾ *Lectio Magistralis*. London School of Economics. 2013. december 3.

2.7 Az Európai Uniónak a kulcsfontosságú technológiák (KET) alkalmazására és az automatizálásra kellene fókuszálnia. Egyéb olyan tényezők, mint a tiszta és korszerű termelés, az intelligens hálózatokba történő beruházások, valamint az energiahatékonyság és a fenntartható mobilitás jelentős szerepet játszanak az európai ipar jövője szempontjából, például a rövid távon való munkahelyteremtés lehetőségét illetően.

3. Európai iparpolitika és újraiparosítás

3.1 Az Európai Unió jelenlegi iparpolitikájának célkitűzése a hatályos jogszabályi keret javítása és a vállalkozások versenyképesebbé tétele oly módon, hogy megőrizhető legyen utóbbiak katalizátor szerepe az európai fenntartható növekedés és foglalkoztatás terén. A Szerződés (EUMSZ) 173. cikke képezi az EU iparpolitikájának jogszabályi alapját.

Az újraiparosítás alatt egy sor olyan kezdeményezés és program értendő, amely támogatja a gazdasági-termelési fejlődést az ipari, társadalmi-gazdasági és környezeti válság által érintett térségekben. Európának most minden eddiginél inkább szüksége van arra, hogy reálgazdasága elősegítse a növekedés és a munkahelyteremtés újbóli megindulását az újraiparosodás új szakaszán keresztül. Az ipar számottevő húzóhatással bír. Számítások szerint, ha száz álláshely létrejön ebben az ágazatban, az lehetővé teszi ugyanennyi posztnak más szektorokban való létrejöttét.⁽¹⁰⁾ Az Európai Bizottság 2014. január 22-én elfogadott „Az európai ipar újjáéledéséért” c. közleményében arra hívta fel a tagállamokat, hogy ismerjék el az ipar központi szerepét a munkahely-teremtésben és a növekedés előmozdításában, és rendszeresebben építsék be a versenyképességhez kötődő szempontokat valamennyi politikai kérdéskörbe.⁽¹¹⁾

3.2 2012-ben az Európai Bizottság stratégiát fogadott el Európa újraiparosítására azzal a céllal, hogy növeljék a gyáriparnak az európai gazdaságban való részarányát, a GDP-hez tett hozzájárulását 2020-ig 15 %-ról 20 %-ra növelve. E kezdeményezés négy pilléren alapul: fokozott beruházás az innovációba, szorosan a vállalkozások igényeihez kapcsolódó képzés, továbbá a finanszírozási forrásokhoz és a piacokhoz való jobb hozzáférés.⁽¹²⁾

3.3 Az EGSZB úgy véli, hogy az Uniónak egységes stratégiát kellene kidolgoznia: olyan európai iparpolitikát, amely meghatározza a stratégiai ágazatokat, hogy megerősítse a teljes gyáripari láncot, a kész- és félkész termékek szakaszát is beleértve. Az EGSZB véleményt⁽¹³⁾ dolgozott ki az acéliparról szóló cselekvési tervről kiadott európai bizottsági közleményről⁽¹⁴⁾, amelyben konkrét és sürgős intézkedéseket jelöl meg a feldolgozóipari ágazatok egyik fő elemének támogatását illetően: kiváló minőségű alaptermékek, amelyek valódi értéktöbbletet jelentenek az ún. downstream iparágak számára, így különösen a gépgyártás, az elektronika és a mérnöki iparág, a finommechanika, a gépjárműipar, az építőipar és a hajóépítő-ipar tekintetében, hogy csak a legfontosabbakat említsük.

3.4 Az EGSZB már számos, az ipari szerkezetváltásról szóló véleményben javasolt megoldásokat arra, hogy az európai ipar ismét elfoglalhassa az őt megillető helyet. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy az ipar újbóli fellendülése alapvető fontosságú a gazdasági fejlődés, a növekedés és a jólét, vagyis az európai szociális modell alapjai szempontjából.

3.5 A feldolgozóipar továbbra is a gazdasági növekedés motorja: azokban a régiókban, ahol az ipar relatív súlya nőtt, a GDP nagyobb mértékben növekedett. Ennek egyik magyarázata az, hogy a termékek és eljárások terén bevezetett innováció révén a gyáripar más ágazatok termelékenységét is növelheti: a szolgáltatások informatizációjára soha sem került volna sor a számítógépgyártás nélkül. Emellett az innováció alapját képező kutatás és a fejlesztés a gyáriparban konkretizálódik.⁽¹⁵⁾⁽¹⁶⁾

⁽¹⁰⁾ <http://www.labanconota.it/finanza/globalizzazione-delocalizzazione-reindustrializzazione.html>.

⁽¹¹⁾ <http://ec.europa.eu/enterprise/newapproach/nando/>.

⁽¹²⁾ *Erősebb európai ipart a növekedés és a gazdasági fellendülés érdekében. Az iparpolitikáról szóló közlemény frissítése* (COM(2012) 582 final), 2012. október 10.

⁽¹³⁾ Jóváhagyás alatt. CCM/117 – *Az európai acélipar cselekvési terve*.

⁽¹⁴⁾ COM(2013) 407 final.

⁽¹⁵⁾ *Industria motore di ricchezza? (Az ipar mint a gazdagság motorja?) La risposta positiva delle regioni europee (Az európai régiók által adott pozitív válasz)* (Scenari industriali – Centro studi Confindustria, giugno 2011).

⁽¹⁶⁾ 4. fejezet, *A „manufacturing imperative” in the EU: the role of industrial policy*. European Competitiveness Report 2013, Towards Knowledge Driven Reindustrialisation (2013. évi európai versenyképességi jelentés – a tudásalapú újraiparosítás felé)

3.6 A rendelkezésre álló európai finanszírozási eszközöket növelték. A Horizont 2020 kutatási, fejlesztési és innovációs program eszközeit 54-ről 80 milliárd euróra növelték. Az európai strukturális és befektetési alapok (ESI) keretében legalább 100 milliárd euró áll a tagállamok rendelkezésére az innovációba történő befektetések finanszírozása céljából, összhangban az iparpolitika prioritásaival. A COSME, a vállalkozások és kkv-k európai versenyképességi programja 2014-től 2020-ig 2,3 milliárd eurós költségvetéssel rendelkezik. A SPIRE (*Sustainable Process Industry through Resource and Energy Efficiency*) az új, 2013 decemberében aláírt köz-magán partnerség része a Horizont 2020-nak, és összesen 900 millió eurós közösségi költségvetéssel rendelkezik az elkövetkezendő 7 évre⁽¹⁷⁾.

3.7 „A nanotechnológia, a mikro- és nanoelektronika a félvezetők területén is, a fejlettebb anyagok, a biotechnológiák és a fotonika, a robotika és a 3D nyomtatás mind olyan ágazatok, amelyek látványosan fejlődnek az Európai Unióban. Ezeknek a technológiáknak a birtoklása lehetőséget nyújt a tudásalapú és alacsony szén-dioxid kibocsátás által jellemzett gazdaság felé történő átmenet kezelésére.”⁽¹⁸⁾

3.8 Az versenyképesség és a fenntarthatóság növelése céljából az újraiparosításról szóló jelentéstervezetében⁽¹⁹⁾ az Európai Parlament kiemeli a következőket: Európa jövőbeni ipari ereje (*Az ipar újjászülése a fenntartható Európa érdekében*) (RISE) stratégiában rejlik, amely technológiai, üzleti és társadalmi innovációra törekszik a harmadik ipari forradalom, többek között az alacsony szén-dioxidkibocsátásra irányuló modernizációs offenzíva céljából;

3.9 A közös jövő az „európai korszerű ipari régióban” rejlik, de ez valódi és teljes körű modernizációs offenzívát tesz szükségessé legalább négy szinten: a technológiai és termelési innováció megerősítése a kutatásba és versenyképességbe történő befektetésekkel; a közigazgatás késedelmeinek, átláthatatlanságának és nehézségének csökkentése; a kkv-k életének megkönnyítése; a megfelelő informatikai infrastruktúrák és úthálózatok újraindítása (*Connecting Europe Facility*, Ten-T, Ten-E és digitális menetrend); a tőke hozzáférhető áramlása, amely hozzájárul a magánforrások ösztönzéséhez és vonzásához, valamint középtávon befektetési célkitűzéseket jelenthet.

4. A termelés visszahelyezése

4.1 A termelés visszahelyezése (*reshoring*) olyan önkéntes vállalati stratégia, amely egy előzőleg (a vállalaton belül vagy azon kívül) *kihelyezett* gyártási tevékenység részbeni vagy teljes visszahelyezését jelenti a származási országba (*back-shoring*) vagy a származási ország régiójába.⁽²⁰⁾ Az *offshoring* valamely vállalat termelésének, vagy a termelés egy részének áthelyezése egy európai országból egy külső országba.

4.2 Az utóbbi években számos iparág döntött úgy, hogy termelési láncának egy részét az Európai Unió kívülre helyezi át, kezdetben a feltörekvő piacokhoz közeledve, később többnyire az alacsonyabb munkaerő-költség, és a források közelsége ösztönzésére. E tendencia ahhoz a helyzethez vezetett, hogy ma az 500 millió fős európai piac nagy mértékben fogyaszt nem európai ipari termékeket. Mely tényezők befolyásolhatják ezen vállalkozások termelésének visszahelyezését? Nemzeti és európai szinten ezen vállalkozások egy részének visszahelyezése nem elhanyagolható előnyökkel járna az új munkahelyek teremtése, a know-how elvesztésének csökkentése és a „made in” eredetjelzés megerősödése szempontjából. Tekintettel arra a számos dinamikára és alapvető tényezőre, amelyek befolyásolják az áthelyezés és/vagy visszahelyezés melletti döntést, hasznos lenne akár nemzeti szinten, akár az egyes vállalkozások szintjén elvégezni az előnyök és hátrányok részletes elemzését.

4.3 Az *offshoring* folyamat Európából Ázsia felé tovább folytatódik. A 2007–2009-es időszakban az 50-nél több főt foglalkoztató vállalkozások mintegy 40 %-a valamilyen módon átcsoportosította a termelését, főként a magas energiafogyasztású vállalkozások. Ezzel ellentétben Közép- és Kelet-Európában bizonyos számú vállalkozás megőrizte gyári tevékenységének egy jelentős százalékát.

⁽¹⁷⁾ http://ec.europa.eu/research/press/2013/pdf/ppp/spire_factsheet.pdf.

⁽¹⁸⁾ 5. fejezet A kulcsfontosságú generikus technológiákon alapuló európai uniós termelés és kereskedelem. European Competitiveness Report 2013, Towards Knowledge Driven Reindustrialisation (2013. évi európai versenyképességi jelentés – a tudásalapú újraiparosítás felé)

⁽¹⁹⁾ Előadó: Reinhard BÜTIKOFER PR\936863IT.doc PE510.843v01-00 2013/2006(INI).

⁽²⁰⁾ Uni-Club MoRe Back-reshoring Research Group

4.4 Az európai vállalkozások a válság folytatódása miatt igen óvatosak, és kerülik az újabb befektetések tervezését, illetve a jelenlegi beszállítók lecserélését.

4.5 Az Európai Unióban bizonyos tényezők negatívan befolyásolják a termelés visszahelyezésének folyamatát. Ezek a következők:

- az igen erős euró;
- az alacsony termelékenység;
- magasabb szociális költségek azokhoz az országokhoz képest, ahol sokkal alacsonyabbak a munkaköltségek és nem létezik szociális védelem;
- növekvő energiaköltségek;
- a pozitív megoldások hiánya

Lehetőségként felmerül olyan specifikus kezdeményezések létrehozása, melyek a termelés hátrányosabb helyzetű területekre történő visszahelyezésére irányulnak.

4.6 Az Egyesült Államokba történő termelésvisszahelyezés tendenciája

4.6.1 Az amerikai vállalkozások fokozatosan visszahelyezik a termelésüket. A változás azt tükrözi, hogy a gyors bérnövekedés évei után és egyéb tényezők miatt Kína elvesztette alacsony költségű termelési központként betöltött versenyelőnyét. A visszahelyezés egyik ösztönző eleme az energiaárak csökkenése volt az Egyesült Államokban.

4.6.2 Kínában a közelmúltbeli tendencia okai a következők: a munkaköltségek, az energiaárak, az innovációra gyakorolt hatás, a szellemi tulajdon lopása, és a valamennyi költséget és kockázatot elismerő és beszámító összköltség-elemzés technikájának nagyobb mértékű használata. A TCO (*Total Cost of Ownership*) használatával az elemző vállalkozások segítenek valamennyi *offshore*-művelethez kapcsolódó költség valódi beazonosításában.

4.6.3 A visszahelyezési tevékenység által érintett ipari ágazatok a szerszám- és gépkocsigyártás, az elsődleges fémek, a gépek, a fémgyártmányok, a robotika, az orvosi és tudományos műszerek, az egészségügy, a számítógépek és az elektronika, a vegyipari termékek, a műanyagok, a csomagolóanyagok stb.

4.6.4 A visszahelyezés logikája minden gyártó cégre érvényes, döntéseiktől függően. Mivel a vállalkozások átfogóbb költségelemzést fogadnak el, ráébrednek arra, hogy az *offshoring*hoz kapcsolódó „rejtett költségek” mellett a munkaköltség növekedése gyakran megszünteti a versenyelőnyt.

4.6.5 Létezik egy olyan mozgalom, amely bevonja az Egyesült Államok kormányát és számos szövetséget egy új márkajelzés, a *Made in America, Again* létrehozásába, melynek célkitűzése, hogy amerikai termékek és berendezések beszerzésére motiválja a vásárlókat. Egy másik nemzeti szintű kezdeményezés a *Reshore now*, melynek célja a vállalkozások visszatelepítése amerikai területre ⁽²¹⁾.

4.6.6 A visszatelepített vállalkozásokra általában a készletek 50 %-os csökkentése jellemző, de vannak olyan esetek, amikor a készletek csökkenése háromtól hatos osztót mutat. A készletek csökkentésének okai a következők: jobb fizetési feltételek, kisebb tárolási mennyiség, rövidebb és biztonságosabb kézbesítési idők.

4.6.7 A MIT felmérésében azt is megkérdezte a vállalkozásoktól, hogy milyen kormányintézkedésekkel lehetne változást elérni. A fontossági sorrendben első öt intézkedés, amelyet az Egyesült Államok kormánya az amerikai vállalkozások visszahelyezésének ösztönzésére tehet, a következő:

⁽²¹⁾ <http://www.reshorennow.org>.

1. az adók csökkentése (68,3 %);
2. adójóváírások (65,9 %);
3. K+F ösztönzők (60,0 %);
4. jobb oktatás/képzés biztosítása az elvárt kompetenciák elérésére (43,8 %);
5. jobb infrastruktúrák biztosítása (38,0 %).

4.6.8 A Boston Consulting Group szerint az első három tényező, amely befolyásolja a visszahelyezés melletti döntést, a következő: (i) munkaerő-költség, (ii) a vásárlók közelsége, (iii) a termék minősége. A további tényezőkhöz tartozik a képzett munkaerőhöz való hozzáférés, a szállítási költségek, a kézbesítési idők, és az üzletkötés könnyűsége. Az Egyesült Államok a mutatók szerint is a fejlett világ alacsony költségű gyártójává válhat, emiatt az Egyesült Államok egyre vonzóbbnak tűnik.

4.7 Mit mutatnak a *termelés visszahelyezéséről* szóló tanulmányok, illetve vizsgálatok az EU-ban? Az európai *termelésviszszahelyezésről* csak korlátozottan állnak rendelkezésre vizsgálatok vagy tanulmányok. Egy a német vállalkozások delokalizációjáról szóló tanulmány arra az eredményre jutott, hogy ezeknek a vállalkozásoknak egyharmad és egynegyed közötti részét 4 éven belül visszahelyezik; olyan francia IT vállalkozások, amelyek IT tevékenységeket helyeztek ki, előre nem látható költségekre, a minőségre és logisztikai problémákra panaszkodtak. Egy termelésüket 2008 és 2009 között kihelyező, Egyesült Királyságbeli gyáripari vállalatokról szóló tanulmány azt mutatja, hogy e vállalkozások 14 %-a már visszahelyezte a tevékenységét.⁽²²⁾ Az Európai Bizottság COM(2010) 614 *Integrált iparpolitika a globalizáció korában – A versenyképesség és fenntarthatóság középpontba állítása* című közleményében megemlíti a reshoring ötletét, bár a szót ilyen formában nem használja.

5. A Brüsszelben és Bergamóban tartott nyilvános meghallgatás eredményei

5.1 Az EGSZB által Brüsszelben és Bergamóban szervezett nyilvános meghallgatásokon a kihelyezésre és a visszahelyezésre vonatkozó gyakorlatokat mutattak be, lehetséges jövőbeni forgatókönyvekkel a gyáripar különböző ágazataiban, Európa újraiparosítási folyamatának keretében.

5.2 A világgazdaságot főként olyan piaci erők irányítják, amelyek jelentősen befolyásolják a termelő tevékenységüket kihelyező és/vagy visszahelyező vállalkozások kiválasztását.

5.3 Az Egyesült Királyságban végzett tanulmány rámutat arra, hogy a siker kulcsa nem mindig az alacsony munkaerő-költségű országokba való vállalatáthelyezés. Az értéklánc és az *ellátási lánc* struktúrája szerves részét képezi ennek a sikernek. Bár a legfőbb téma a költség, ezt nemcsak a munkaköltség határozza meg, hanem a logisztika és a menedzsment költsége is. A tanulmány megerősíti, hogy az a három fő ok, ami miatt a vállalkozások visszatértek a következő: a költségmegtakarítás kevesebb volt a vártnál (50 %), minőségi problémák (43 %), a piac közelsége (36 %). Az egyéb indokok között szerepel a szoros kézbesítés határidők betartásának képessége, a beszállítók láthatósága és stabilitása és a szellemi tulajdon védelme.

5.4 A piachoz és a vásárlókhöz való hozzáférés továbbra is a döntés egyik kulcstényezője. Néhány ágazatban földrajzi korlátok vannak a külföldi piacok kiszolgálás előtt, mint például a helyi igények, amelyek így szükségessé teszik a saját termelés kihelyezését és a helyi piacon való jelenlétet.

5.5 A vállalkozások számára alapvető jelentőséggel bír az infrastruktúrákhoz, az energiához és a közlekedéshez való hozzáférés. Napjainkban vannak olyan országok, amelyek modern és elérhető infrastruktúrákkal rendelkeznek, és versenyképesek az európaiakkal. Komolyan fontolóra kellene venni a jövőbeni befektetéseket ebbe a szektorba.

5.6 Igen fontos és nem alábecsülendő a szakmai képzés és oktatás szerepe. A fejlődő országok sokat fektettek be és fektetnek be fiataljaik oktatásába, ami versenyt hoz létre a mi fiataljainkkal. Ez utóbbiak kivándorolnak, mert nincs számukra elég képzettségüknek megfelelő munkalehetőség Európában. Az EGSZB éppen véleményt készít az oktatás, a szakmai képzés és a vállalatok közötti kapcsolatokról.

⁽²²⁾ Leibl, P., Morefield, R. and Pfeiffer, R. (2011), *A study of the effects of backshoring in the EU*, Proceedings of the 13th International Conference of American Society of Business and Behavioural Sciences http://asbbs.org/files/2010/ASBBS_%20Proceedings_13th_Intl_Meeting.pdf.

5.7 Az ETUC (Európai Szakszervezetek Szövetsége) 2013. november 7-én elfogadta az *Investment plan for good jobs and a sustainable future* című dokumentumot melynek célja, hogy beszámoljon a kontinensen tapasztalható növekedésről, akár 11 millió munkahelyet hozzon létre, és arra motiválja a multinacionális vállalatokat, hogy Európába helyezték át termelésüket a dinamikus kereslet miatt.

5.8 A nagy iparágak áthelyezése közvetett módon érintette a kkv-kat, mivel csökkentek az alkatrészek gyártására irányuló megrendelések. Az *autógyártás* például saját termelését fejlődő országokba helyezte át, főként azért, mert ezeken a piacokon egyre nagyobb a kereslet. Az *autógyártás* 70 000–85 000 munkahelyet érintő csökkentésre számít.

5.9 A kohászati termékek ágazata nagy keresletre számít, amelynek jó kétharmada 2025-ig a fejlődő országokból származik majd. Emiatt az ágazatnak általános kapcsolati hálózatot kell kialakítania és biztosítania kell piaci jelenlétét. Az európai kohászati és mérnöki iparágak a fejlődő országok piacaira települnek át, nemcsak a költségek miatt, hanem azért is, hogy találkozzanak a kereslettel az „in country for country” stratégia alapján, garantálják a termékekkel és szolgáltatásokkal való ellátást a helyi ipar és fogyasztók számára.

5.10 A Bergamóban tartott nyilvános meghallgatás során a következő következtetéseket vonták le⁽²³⁾:

- a *kihelyezésnek* nincs vége;
- a *visszahelyezés* és a *termelés eredeti helyszínhez való közelítése* két lehetőség, de nem csak ezek léteznek;
- a *visszahelyezett munkakörök* nem mindig ugyanazok, mint a *kihelyezettek* (eltérő számok, eltérő munkaprofilok);
- a *vállalkozóknak* a *termelés összköltségét* kellene figyelembe venniük, nem csak a *munkaköltséget* (befektetések a forgótőkébe, az elromlott részek ellenőrzése);
- a *szakszervezeteknek* a „*termékegységenkénti munkaköltséget*” kellene figyelembe venniük ahelyett, hogy a „*ledolgozott órák szerinti munkaköltséget*” vennék alapul (a termék/folyamat innovációja, a munka szervezése);
- a *politikai felelősöknek* minden olyan elemet figyelembe kell venniük, amelyek befolyásolják az üzleti tevékenységet.

Kelt Brüsszelben, 2014. április 29-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

⁽²³⁾ Uni-Club MoRe Back-reshoring Research Group